SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:340

av Crister Carlsson (M)

Översyn av Lantmäteriets handläggningstider

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av åtgärder för att förbättra handläggningstiderna hos Lantmäteriet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Lantmäteriets kostnader mer transparenta och förutsägbara och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa fasta prisnivåer eller ett kostnadstak för privatpersoner vid lantmäteriförrättningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Handläggningstiderna för överklagade plan- och byggärenden är ofta långa och skiljer sig tydligt mellan olika länsstyrelser och domstolar. Det visar en granskning från Riksrevisionen.

Granskningen omfattar länsstyrelsernas och mark- och miljödomstolarnas hantering av överklagade detaljplaner, bygglov och andra plan- och byggärenden.

Riksrevisionens bedömning är att hanteringen kan effektiviseras och att flera delar av processen kan kortas.

Som förklaringar anges bland annat svårigheter att rekrytera personal samt sårbarhet vid vakanser och sjukskrivningar.

Samtidigt visar granskningen att vissa länsstyrelser och domstolar har lyckats korta tiderna genom förändrade arbetssätt. Ett exempel är så kallad beredningsorganisation, där inkomna ärenden förbereds innan de lämnas vidare till jurister.

Riksrevisionen har tidigare riktat omfattande kritik mot Lantmäteriet. Kritiken gäller framför allt tre områden: de långa handläggningstiderna, de oförutsägbara och ofta höga

kostnaderna samt bristande förutsägbarhet i processerna. Dessa problem påverkar enskilda, företag och kommuner.

För privatpersoner kan en lantmäteriförrättning leda till orimliga räkningar på tiotusentals kronor, långt över den ursprungliga kostnadsuppskattningen. Detta skapar stor osäkerhet och gör att många avstår från att genomföra nödvändiga åtgärder kopplade till sina fastigheter, såsom avstyckningar eller gränsdragningar. Det är inte rimligt att enskilda medborgare ska riskera att drabbas av så höga och oförutsägbara kostnader för grundläggande samhällsfunktioner.

För företag innebär osäkerheten kring tidsåtgång och prisnivåer att investeringar och etableringar försvåras. Det hämmar tillväxt och konkurrenskraft. För kommuner försvåras samhällsplanering och bostadsutveckling, vilket i sin tur påverkar hela samhällsbygget negativt.

Lantmäteriet har en avgörande roll för bostadsbyggandet i Sverige genom sin myndighetsutövning, bland annat när det gäller avstyckning av tomter, fastighetsreglering, klyvning och sammanläggning. Trots detta är handläggningstiderna orimligt långa – i många fall uppemot ett år för en enkel avstyckning. Det är en flaskhals som kraftigt fördröjer byggandet i en tid då många kommuner brottas med akut bostadsbrist.

Som jämförelse är kommunernas handläggningstider i plan- och bygglagen (PBL) betydligt mer tidsatta och tydligt reglerade. Byggnadsnämnderna har i regel 10 veckor på sig för prövning, och om den tiden överskrids reduceras bygglovsavgiften med 20 procent per vecka. En motsvarande tydlighet och tidsram saknas helt för Lantmäteriet, vilket skapar ineffektivitet och försvårar för både privatpersoner, byggföretag och kommuner.

Lantmäteriets verksamhet finansieras till största del via avgifter, inte genom statliga anslag. Det finns heller ingen konkurrens på området. Genom att öppna för fler utförare kan verksamheten effektiviseras, samtidigt som fler arbetsgivare och karriärvägar kan skapas för de som arbetar inom branschen.

Det är av största vikt att Lantmäteriet fungerar effektivt, rättssäkert och förutsägbart. Handläggningstiderna måste kortas, kostnaderna göras transparenta och en tydligare modell för avgifter införas. För privatpersoner bör fasta prisnivåer eller ett tydligt kostnadstak övervägas, så att enskilda inte längre riskerar att drabbas av orimliga kostnader.

Det bör därför ses över om det är möjligt att införa tidsramar för handläggning liknande de som gäller enligt PBL, skapa incitament för kortare handläggningstider och överväga att öppna upp för fler aktörer som kan bidra till en effektivare process.

En sådan reform skulle vara ett viktigt steg för att öka bostadsbyggandet, minska byråkratiska hinder och förbättra rättssäkerheten för medborgarna.

Crister Carlsson (M)